

Vogelopvang De Wulp

Haagse Vogelbescherming

VOGELS IN DE STAD

Oorsprong en activiteiten van de Haagse Vogelbescherming

Vogelopvang de Wulp, Heliotrooplaan, Park Meer en Bos (foto Frederik Hoogerhoud)

‘Zo vrij als een vogel’ heeft tegenwoordig een prettige connotatie. Dat was ooit anders, want wie vogelvrij was mocht door iedereen worden gedood. Ook met vogels gebeurde dat op grote schaal. Vogels vraten de oogst op en werden ervan verdacht ziekten te verspreiden. Ganzen, duiven en eenden, maar ook vinkjes, mussen en ortolanen, verdwenen in de mensenmond. In heel Europa was er tot honderd jaar geleden bovendien een lucratieve vogelhandel vanwege de kleurrijke veren. Vele tienduizenden zwaluwen, sterns en vinken eindigden op de hoeden van dames. En dan was er ook nog de plezierjacht.

Kraamkamers en rustgebieden

Deze praktijken leidden tot weerzin bij natuurminnende burgers. Daarin ligt de oorsprong van de georganiseerde vogelbescherming. In 1899 werd de landelijke vogelbescherming opgericht. Deze richtte zich op het aanpakken van dit soort misstanden en het tot stand brengen van wetgeving. De Haagse Vogelbescherming (HVB) zet zich sinds 1925 in voor het welzijn van vogels in onze regio. De vereniging beheert bijvoorbeeld 11 vogelrustgebieden, omheinde stukken natuur, vaak in parken die eigendom zijn van de gemeente Den Haag. Het beheer is vastgelegd in plannen die samen met de gemeente worden opgesteld. De eerste Haagse vogeltuin, de Abraham Schierbeektuin in de Bosjes van Poot, viert dit jaar het 95-jarig bestaan.

Waar nu bezorgde burgers strijden tegen de aanleg van padelbanen, was honderd jaar geleden de aanleg van een tennispark inzet van flinke strijd. Een in onbruik geraakte

kwekerij zou ruimte maken voor een aantal tennisbanen. Vogelminnend Den Haag wist de aanleg een halt toe te roepen en de eerste Haagse vogeltuin werd kort daarop een feit. Op een oppervlakte van een voetbalveld werd een vogelparadijs gecreëerd waar maar liefst 25 verschillende soorten broeden. Daarna volgden de andere vogelrustgebieden. Bijzonder is dat de broedvogeldichtheid er kan oplopen tot het achtvoudige van die in het omliggende groen. Ze groeien uit tot kraamkamers van de vogelwereld. De omheiningen zorgen ervoor dat honden, katten en mensen de rust niet verstoren. In de winter zijn deze reservaten een walhalla voor wintergasten, zoals de houtsnip, de waterral en zangvogels als kepen en sijsjes.

Het concept van dergelijke vogelrustgebieden in stedelijk gebied is uniek voor Nederland. Het jongste domein – het Litoraal – is in 2016 in beheer van de HVB gekomen. Het 3.500 m² grote gebied ligt op het Landgoed Reigersbergen bij Marlot. Het bestaat uit een waterplas met zes eilandjes, hoofdzakelijk begroeid met zwarte els. Beheerder Frederik Hoogerhoud, HVB-erelid, 80 jaar, besteedt veel tijd en energie aan het optimaliseren van de natuurwaarden. Een vast team van vrijwilligers zorgt voor de ondersteuning. In 2017, het eerste jaar, telden we 16 broedvogelsoorten. In 2020 waren dat er al 24. Er worden inmiddels al meer dan 60 verschillende soorten vogels waargenomen in het Litoraal.

Vogelopvang

Een andere activiteit van de HVB is het bieden van zorg aan zieke en gewonde vogels in Vogelopvang de Wulp aan de

Heliotrooplaan. Liefde voor vogels en respect voor het leven drijft de staf en tientallen vrijwilligers. Het is een activiteit die ooit begon met opvang bij particulieren aan huis, later in een houten keet, die uitgroeide tot een van de grootste en best geoutilleerde 'vogelasiels' van Nederland. Jaarlijks worden er in dit vogelziekenhuis zo'n 10.000 vogels opgevangen. Het zijn vogels die door menselijk toedoen in de problemen zijn geraakt. De patiënten variëren van stadsvuiven, meeuwen en kleine zangvogels tot buizerds en zwanen. Ook worden er stookolieslachtoffers opgevangen. Van alle vogels die jaarlijks binnenkomen geneest ongeveer 60%. Als ze voldoende zijn aangesterkt worden ze vrijgelaten in de natuur.

Inventariseren en monitoren

De Haagse Vogelbescherming stelt al 35 jaar inventarisatierapporten samen. Daarin wordt de broedvogelstand in grote groengebieden in kaart gebracht, op basis van werkelijke waarnemingen (monitoring). De rapporten worden aan de gemeente Den Haag aangeboden met als doel bij te dragen aan een diervriendelijke afweging bij beleids- en beheersmaatregelen. Waar in onze stad hitte-eilanden zijn ontstaan door verstening van pleinen en tuinen, gaat de vogelstand schrikbarend achteruit. Meer algemeen brengt de immense woningbouwopgave dilemma's met zich mee.

Het maken van de juiste – natuur sparende - keuzen is niet gemakkelijk en vergt maatwerk. Meer woningen betekent druk op de kwaliteit van het groen en de leefomgeving. Langjarige monitoring van de broedvogelstand maakt het unieke van bepaalde terreinen zichtbaar. Het kan leiden tot stimuleringsmaatregelen of juist terughoudendheid met ingrepen. De groen(blauw)e longen moeten worden gekoesterd. Zo zijn het Verversingskanaal en omgeving onlangs voor het eerst geïnventariseerd. De biodiversiteit is bemoedigend. Niet alleen vogels op het water maar ook langs het riet en in

bomen eromheen geven met hun aanwezigheid blijk van instemming over het gevoerde beheer. Van kleine karekieten en spotvogels tot grote bonte spechten en putters, van alles is hier te zien. De HVB verzet zich tegen het nog meer offeren van groen. Zo liggen golfbanen recent onder een vergrootglas, omdat die wel erg veel ruimte vergen voor relatief weinig gebruikers. Maar de vogels zijn er duidelijk blij.

Ontwikkelingen

Door allerlei factoren blijft de vogelstand in beweging. Naarmate 'groen' door de bevolkingstoename plaats moet maken voor huizen verdwijnen er vogels. Nachtzwaluw, wielewaal, griel en wulp zijn verdwenen. Andere soorten doen het tegen de verdrukking in weer wel goed. Zo was de Cetti's zanger, een qua uiterlijk onopvallende rietzanger, enkele decennia terug nog een dwaalgast, maar sinds kort een gewone verschijning. In gebieden als Meijendel en langs de Haagse Beek laten ze hun luide zang horen. Ook met de ooievaar, waaraan Den Haag schatplichtig is, gaat het weer goed. Dat is het gevolg van een uitgebreid reddingsprogramma, want in de jaren zeventig was de ooievaar vrijwel verdwenen. Ook diverse exoten gaat het voor de wind. De nijlgans en ook Canadese gans komen we bijna overal tegen. De snelheid waarmee het aantal halsbandparkieten toenam aan het begin van de eeuw is afgenomen. Op 18 december 2021 werden tijdens een simultaan slaap-trektelling in Den Haag 5.013 halsbandparkieten geteld. Dat is een kwart van alle parkieten in Nederland. Daarmee telt de hofstad een groter aantal lawaaipagegaaien dan Amsterdam. De slechtvalken, de soort die op topsnelheid een Thalys-trein kan bijhouden, broedt de laatste decennia weer in onze stad en wil naast duiven nog wel eens een halsbandparkiet verschalken. Ook met de boomklever - de blauwspecht - die zich zo parmantig langs een boomstam omhoog en naar beneden kan bewegen, gaat het steeds beter.

Voeren van een jonge vogel in de Wulp
(foto Foeke Zeilstra)

IJsvogel
(foto Frederik Hoogerhoud)

Ingang vogelrustgebied
(foto Frederik Hoogerhoud)

Houtsnip, regelmatige overwinteraar in het Litoraal (foto Frederik Hoogerhoud)

Vogelspotters in Clingendael (foto Foeke Zeilstra)

Steun in de rug

Helaas zijn er ook heel wat soorten die reden geven tot bezorgdheid. De huismus stabiliseert zich in kleine aantallen na de enorme teruggang die al in de jaren negentig inzette. Ook gierzwaluwen zien we in de korte tijd die ze in ons land verblijven in minder grote aantallen. Juist deze soorten kunnen op een steuntje in de rug van de HVB rekenen. Door renovaties, vervanging van dakpannen en sloop komen ze regelmatig in de verdrukking. Ze zijn zeer geholpen met het aanbod van kunstmatige nestgelegenheden. De HVB levert de projectontwikkelaars en aannemers onderhoudsvrije gierzwaluwkasten die vrijwel onzichtbaar in de gevels kunnen worden aangebracht. Ook de ontwikkeling van het aantal merels is zorgelijk. Het usutu-virus zorgde voor veel merelsterfte. De korte vorstperiode in februari 2021 heeft een flinke tik uitgedeeld aan de ijsvogel. Maar ook deze soort

krijgt steun van de HVB. Met terreinbeheerders zijn afspraken gemaakt over het plaatsen van ijsvogelwanden met nesten. Er zijn maar liefst 27 geschikte locaties in de regio. In de komende winter worden naar verwachting de eerste wanden geplaatst. De HVB levert know how, menskracht en zoekt sponsors. In de komende winter worden naar verwachting de eerste wanden geplaatst.

De Haagse Vogelbescherming komt op voor vogels en hun leefomgeving en zet zich daarbij in voor constructieve samenwerking. Net als de Vrienden vervult de vereniging daartoe ook een actieve rol in het Groenplatform en het Stedelijk Groen Overleg met de gemeente.

Wim Kooij en Foeke Zeilstra

Advertentie

De Haagse Vogelbescherming verdient uw steun

Met bijna 1100 leden – en dat aantal groeit – is de Haagse Vogelbescherming (HVB) een levendige organisatie waarin veel deskundigheid en vogelliefde samenkomen. In 2025 bestaat de HVB 100 jaar. Waarom zou je als Vriend van Den Haag hier ook geen lid van worden? Wel, in de eerste plaats komt u dan op voor de vogels die dat immers niet zelf kunnen. U steunt Vogelopvang de Wulp waar zieke en gewonde vogels worden verpleegd. Maar ook kunt u cursussen vogelherkenning volgen, deelnemen aan vogelexcursies onder leiding van enthousiaste gidsen en heeft u toegang tot ons lezingenprogramma. Het lidmaatschap kost € 15,- per jaar, kinderen tot 17 jaar gratis. De leden van de HVB ontvangen viermaal per jaar een kleurig kwartaalmagazine met verhalen over vogels in onze regio. Al met al draagt u met een lidmaatschap bij aan een grotere vogelrijkdom in Den Haag en de omliggende gemeenten en daarmee aan een hoogwaardiger leefomgeving voor iedereen. Om lid te worden kunt u bellen naar 070 – 352 2940, een e-mail sturen naar hvbledenadm@gmail.com of het formulier op de website invullen en verzenden: <https://haagsevogels.nl/vereniging/lid-worden/>